

INDENRIGS- OG SUNDHEDSMINISTERIET

Indenrigsudvalget 2024-25
INU Alm.del - endeligt svar på spørgsmål 6
Offentligt

Slotsholmsgade 10-12
DK-1216 København K

T +45 7226 9000
M sum@sum.dk
W sum.dk

Dato: 10-12-2024
Enhed: Demokratikontoret –
Valgheden
Sagsbeh: cjb
Sagsnr.:2024 - 14130
Dok. nr.: 259607

Folketingets Indenrigsudvalg

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 6 (Alm. del), som Folketingets Indenrigsudvalg har stillet til indenrigs- og sundhedsministeren den 14. november 2024. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Carl Andersen (LA).

Spørgsmål nr. 6:

”Vil ministeren vurdere, om det inden for kommunestyrelsesloven er muligt for kommunalbestyrelsen at tillade helt eller delvist åbne udvalgmøder for offentligheden, herunder om ministeren er villig til at åbne op for denne mulighed, hvis det ikke er muligt i dag efter gældende ret?”

Svar:

Det er bestemt i lov om kommunernes styrelse (kommunestyrelsesloven) § 20, stk. 1, at udvalg udøver deres virksomhed i møder. I modsætning til kommunalbestyrelsens møder er møderne i kommunale udvalg ikke offentlige. Der er ikke hjemmel i kommunestyrelsesloven til, at kommunalbestyrelsen eller udvalget kan beslutte, at udvalgmøder skal være offentlige. Dette følger af kommunestyrelseslovens § 20, stk. 4 og 5, der klart forudsætter, at udvalgmøder er lukkede.

Spørgsmålet om at lade udvalgmøder være åbne har været overvejet flere gange, bl.a. i Betænkning nr. 798/1977 om kommunalt nærdemokrati afgivet af en arbejdsgruppe nedsat af Indenrigsministeriet. Herom er anført følgende s. 45 f.:

”Det er i styrelseslovens § 20 bestemt, at udvalgene udøver deres virksomhed i møder. Der findes i øvrigt kun få regler i styrelsesloven og styrelsesvedtægten om udvalgenes møder. Der gælder i modsætning til kommunalbestyrelsens møder ikke nogen regel om, at udvalgenes møder er offentlige. Da kollegiale organers møder, medmindre andet er bestemt, ikke er offentlige, kan offentligheden ikke få adgang til udvalgmøderne. Der har fra flere sider været rejst spørgsmål om rimeligheden af, at offentligheden og især pressen ikke har adgang til udvalgenes møder, altså en kritik svarende til den, der har været fremført med hensyn til folketingets udvalgmøder. Blandt andet fremsatte Centrum-Demokraterne i marts 1974 et forslag til folketingsbeslutning, der indeholdt en opfordring til regeringen om at fremkomme med forslag til ændring af styrelsesloven, således at en kommunalbestyrelse fik mulighed for at bestemme, at udvalgenes møder kunne være offentlige. Forslaget, der var begrundet i et ønske om at skabe større åbenhed omkring kommunernes styrelse, blev ikke færdigbehandlet i folketingssamlingen.

Til fordel for en bestemmelse om, at udvalgenes møder er offentlige, medmindre det på grund af en sags beskaffenhed findes nødvendigt eller ønskeligt at behandle sagen for lukkede døre, kan især anføres, at dette vil muliggøre kendskab til de valgte repræsentanternes udtalelser og standpunkter (det politiske ansvar) og kendskab til sagerne (information).

Når det må anbefales, at et større antal sager delegeres til udvalg og til administration, rejser dette offentlighedsproblemer. Vælgerne afskæres fra at følge og kontrollere deres repræsentanter, og når afgørelserne træffes på kommunalbestyrelsens vegne, kan noget tale for, at reglerne for kommunalbestyrelsens sagsbehandling tillige overføres på udvalgene. Sagsbehandlingen ønskes henlagt til en mindre forsamling, men ikke med færre garantier for korrekt sagsbehandling, idet der herved bortses fra den begrebsmæssige ulempe, der består i, at udvalget normalt vil være mindre repræsentativt sammensat.

Offentlighedens adgang til kommunalbestyrelsens møder betyder, at offentligheden, især gennem pressen, bliver gjort bekendt med de sager, der behandles. Dette tjener til almindelig information om kommunale anliggender, og tillige danner det baggrund for en medindflydelse. Ved at indføre udvalgsmøder for åbne døre kan der i de tilfælde, hvor udvalgene forbereder sager til kommunalbestyrelsen, opnås to offentlige behandlinger af sagerne og dermed en mulighed for en mellemkommende debat i presse og offentlighed.

Ulemperne ved offentlige udvalgsmøder vil især være, at mulighederne for frie og fortrolige forhandlinger forringes, ligesom udvalgenes effektivitet må formodes at blive ringere.

I udvalgene foregår der dels en politisk forberedelse og tilskæring af sagerne til kommunalbestyrelsen, dels en behandling og afgørelse af administrative sager. En fortrolig og fordomsfri meningsudveksling og afprøvning af synspunkter er nødvendig, og hvis udvalgsmøderne åbnes for offentligheden, må det forventes, at denne yderst reelle form for debat bliver henlagt til et andet sted.

For så vidt angår udvalgenes afgørelser må det nævnes, at når kommunalbestyrelsen delegerer og bør delegere en række administrative afgørelser til udvalgene, bør kommunalbestyrelsens sagsbehandlingsregler netop ikke overføres, for i så fald vil der ikke være opnået meget ved forskydningen væk fra kommunalbestyrelsen. Desuden træffer også administrationen afgørelser på kommunalbestyrelsens vegne, og her er en overførelse af gode grunde udelukket, og om en sag behandles i udvalg eller alene i administrationen vil undertiden bero på tilfældigheder.

Når effektiviteten må formodes at blive ringere, skyldes det, at offentlighedens tilstedeværelse kan give anledning til politiske indlæg og manifestationer mest af hensyn til offentligheden, og mindre af hensyn til sagernes oplysning og afgørelse, ligesom standpunkterne kan blive optrukket hårdere, således at kompromismuligheder forskertses. Udvalgene er i meget høj grad beslutningsorganer, og en for stærk politisering af udvalgenes arbejde kan derfor være uheldig.

I øvrigt er der i denne forbindelse et hensyn at tage til de mindre grupper i kommunalbestyrelsen, fordi de ikke som de større grupper råder over tilstrækkelige ressourcer til at overkomme en udarbejdelse af politiske indlæg til samtlige udvalgsmøder. De valgte byrde kunne således tænkes at blive endnu tungere, hvilket vil rejse spørgsmål om professionelle politikere, idet forholdet ellers kan blive det, at kun personer, der har tilstrækkelig tid, kræfter og økonomiske evner, vil være i stand til at bestride hvervet som kommunalbestyrelsesmedlem.

Offentlighedens adgang til udvalgenes møder kan tillige have den uheldige virkning, at den kommunale administration vil blive tilbageholdende med at forelægge materiale for udvalgene på det tidligst mulige stadium.

I magistratskommunerne [...] er det en borgmester eller en rådmand, der på eget ansvar træffer afgørelse i de sager, der er henlagt til den enkelte magistratsafdeling, og der opstår ikke spørgsmål om offentlighed. Dette kan tillige tale imod at lade offentligheden få adgang til udvalgs møder, når dette af organisatoriske grunde er udelukket i de største kommuner.

Der kan således anføres væsentlige argumenter for og imod offentlige udvalgs møder. Dette forhold samt den omstændighed, at nærdemokratiske foranstaltninger i øvrigt på grund af kommunernes forskellige størrelse og struktur i vidt omfang må overlades til de enkelte kommuner, kunne tale for en regel om, at kommunalbestyrelserne (eller udvalgene) selv kan træffe bestemmelse om, hvorvidt udvalgs møder kan holdes for åbne eller lukkede døre. Heroverfor må det dog anføres, at spørgsmålet om åbne eller lukkede døre i udvalgs møder er af så afgørende betydning for det kommunale styre, at der bør gælde en *generel og obligatorisk ordning*, hvorved det tillige opnås, at de enkelte udvalgsmedlemmer ikke bliver udsat for at skulle træffe afgørelse herom.

Efter arbejdsgruppens opfattelse er spørgsmålet om åbne eller lukkede døre imidlertid uløseligt forbundet med karakteren af udvalgenes virksomhed. Så længe udvalgene er administrerende organer, bør møderne ikke være åbne, idet sagssekspeditionsorganer må være lukkede for offentligheden. Ganske vist kunne man åbne mulighed for, at udvalgene selv kunne træffe beslutning om at afholde enkelte møder af mere politisk karakter for åbne døre. Som nævnt kan de enkelte udvalgsmedlemmer dog herved blive udsat for et ubehageligt pres udefra. Desuden er der efter bestemmelsen i § 23 i den kommunale styrelseslov adgang for ethvert udvalgsmedlem til at kræve en sag henskudt til kommunalbestyrelsens afgørelse, hvorved der samtidig opnås en eventuelt ønsket offentlig behandling af sagen. Der kan tillige henvises til den mulighed, at udvalget holder et borgermøde eller et møde alene med særlige interessegrupper, men disse møder er blot ikke udvalgs møder, og der kan således ikke på disse møder træffes beslutninger.

Arbejdsgruppen vil endelig understrege, at det er af overordentlig stor betydning, at udvalgsdrøftelserne kan foregå i et afslappet forum, og hvis offentlighedens tilstedeværelse vil medføre, at udvalgs møderne ændrer karakter og de egentlige forhandlinger bliver henlagt til et andet sted ("korridorforhandlinger"), således at udvalgsbehandlingen bliver en afhjæmning af mere formel karakter, er der ikke vundet meget for offentligheden. Problemet må derfor efter arbejdsgruppens opfattelse angribes anderledes, således at offentlighedens interesse på anden måde sikres [...]."

Spørgsmålet har også været berørt i Betænkning nr. 984/1980 om kommunale styrelsesformer og kommunalpolitikernes arbejdsvilkår m.v. afgivet af det af indenrigsministeren den 17. august 1978 nedsatte udvalg om kommunalt udvalgsstyre og magistratsstyre m.v. samt i Betænkning nr. 1425/2002 om indsigt i den kommunale administration afgivet af den af indenrigs- og sundhedsministeren i maj 2002 nedsatte ekspertgruppe under ledelse af nuværende højesteretspræsident, professor, dr.jur. Jens Peter Christensen.

Der kan endvidere henvises til Hans B. Thomsen m.fl., Lov om kommunernes styrelse med kommentarer, 3. udgave, 2022, s. 448 ff.

Jeg mener, det er velbegrunder, at møderne i kommunale udvalg ikke er åbne. Ikke fordi jeg ikke går ind for åbenhed, men fordi det er væsentligt for lokaldemokratiet, at der bevares et rum til uformelle og frie forhandlinger, hvor udvalgsmedlemmernes tilkendegivelser ikke bliver politiske indlæg, der f.eks. bliver målrettet de tilstedeværende tilhørere eller medierne. Det er således væsentligt at undgå, at de reelle forhandlinger risikerer at blive henlagt til mere private fora.

Jeg har derfor ikke planer om at foreslå ændringer af reglerne om udvalgsmøder i kommunerne.

Med venlig hilsen

Sophie Løhde